

Azathioprine (Imuran®), 6-thioguanine (Thiosix®) en 6-mercaptopurine (Puri-Nethol®) bij colitis ulcerosa en de ziekte van Crohn

Uw behandelend arts of verpleegkundig specialist heeft met u gesproken over het gebruik van azathioprine (Imuran®), 6-thioguanine (Thiosix®) of 6-mercaptopurine (Puri-Nethol®). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van dit medicijn en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Het is echter géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of verpleegkundig specialist terecht.

Algemeen

Tot nu toe is de oorzaak van colitis ulcerosa de ziekte van Crohn niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziekten voor kunnen doen. De ziekte geneest niet door de behandeling met medicijnen. Als u deze medicijnen afbouwt of stopt, dan kunnen de klachten weer terugkomen.

Wat is azathioprine (Imuran®), 6-thioguanine (Thiosix®) of 6-mercaptopurine (Puri-Nethol®)?

Bij inflammatoire darmziekten wordt vaak als eerste (onderhouds)behandeling azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine ingezet. Deze geneesmiddelen beïnvloeden het immuunsysteem. Het immuunsysteem is het systeem van het lichaam dat de mens beschermt tegen lichaamsvreemde stoffen en ziekten. Door het gebruik van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine wordt de zogenoemde ‘overactieve afweer’ onderdrukt: het remt de activiteit van de chronische darmontsteking. Wanneer blijkt dat u goed op het middel reageert, kan azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine vele jaren gebruikt worden.

Behalve bij inflammatoire darmziekten, wordt azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine ook voorgeschreven bij bepaalde soorten van bloedkanker, in hoge doseringen. Omdat bleek dat azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine in lagere dosering ook de activiteit van ontstekingscellen remt, worden deze middelen ook toegepast bij de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa. Dit laatste is dus de reden waarom u het medicijn krijgt voorgeschreven. Omdat bij u de dosering veel lager is dan bij de behandeling van bloedkanker, zijn de bijwerkingen en de kans op die bijwerkingen aanzienlijk minder. Dat is belangrijk om te weten, omdat het mogelijk is dat de bijsluiter die u van uw apotheek krijgt gericht is op mensen met bloedkanker.

Effect van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine

Azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine dient veelal twee tot vier maanden gebruikt worden voordat het effect merkbaar is. Daarom gaat u wellicht - in overleg met uw arts of verpleegkundig specialist - in eerste instantie door met de medicatie die u al gebruikt. Wanneer blijkt dat u goed op het middel reageert en er geen bijwerkingen optreden, kan azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine langdurig worden gebruikt. In sommige gevallen wordt azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine in combinatie met een ander medicijn gegeven om het beter te laten werken, zoals bijvoorbeeld bij infliximab.

Voor de start

Informeer uw behandelend arts of verpleegkundig specialist altijd indien er sprake is van één of meer van onderstaande omstandigheden:

- Een infectie op één plaats op uw lichaam.
- Een infectie in uw hele lichaam (zoals griep).
- Een langdurige of steeds terugkerende infectie.
- Gebruik van andere medicijnen. Neem altijd een lijstje mee naar uw behandelaar met daarop alle door u gebruikte medicijnen.

Vorbereiding start azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine

Omdat azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine het afweersysteem onderdrukken, kunnen bepaalde ziekten plotseling actief worden. Bijvoorbeeld hepatitis (besmettelijke leverontsteking). Je kunt hepatitis meedragen zonder dat je hiervan klachten hebt. Bij alle patiënten wordt voor de start van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine gekeken of er sprake is van een (vroegere) besmetting met hepatitis. Dit wordt gedaan middels een bloedtest.

Vaccinaties (inentingen)

Vaccinaties zijn mogelijk minder effectief als u azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine gebruikt. Vaccinaties met een vaccin dat bestaat uit verzwakte levende virussen of bacteriën, worden ontraden bij gebruik van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine. Denk hierbij aan de gele koorts vaccinatie, tuberculose (BCG), bof, mazelen, rode hond (BMR), rotavirus en (sommige vaccinaties voor) varicella (waterpokken). Als een van deze vaccinaties toch nodig is, raadpleeg dan eerst uw arts of verpleegkundig specialist.

Grieprik

U komt in aanmerking voor de (gratis) grieprik, omdat u een iets verminderde afweer tegen infecties heeft. Hiervoor kunt u bij uw huisarts terecht. De grieprik beschermt u niet tegen alle griepsoorten die er zijn.

In Amsterdam UMC kunt u voor vaccinaties terecht op de polikliniek van het Tropencentrum (locatie AMC): 020 566 3800. Een verwijzing kunt u vragen aan uw arts of verpleegkundig specialist.

Gebruik azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine

Azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine gebruikt u in tabletvorm. De dosering verschilt per persoon. Gebruik altijd de dosering die uw arts of verpleegkundig specialist u heeft voorgeschreven en nooit meer of minder. Azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine dient u tijdens, of direct na de maaltijd in te nemen.

U kunt de tabletten doorslikken met voedsel, water of melk. Het is belangrijk dat u ze niet kauwt, maar dat u ze in het geheel doorslikt. Als u vergeten bent de tabletten in te nemen, neem ze dan op een later tijdstip nog dezelfde dag in. Als u er de volgende dag achter komt dat u ze vergeten bent, neemt u ze niet extra in. U neemt dan gewoon uw medicijnen in als altijd. Indien u misselijk wordt van de azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine, adviseren wij u de tabletten indien mogelijk over de dag te verdelen, of 's avonds voor het slapen in te nemen.

Bijwerkingen

Over het algemeen wordt azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine goed verdragen. De meeste bijwerkingen treden op in de eerste weken na het starten van de medicatie. U kunt in deze beginperiode last krijgen van een verminderde eetlust, misselijkheid, braken en diarree. Meestal verdwijnen deze klachten binnen 2 tot 3 weken. Enkele weken of maanden na de start met het gebruik van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine kunt u last krijgen van:

- Een verhoogde kans op infecties zoals tandvleesontsteking of keelpijn in combinatie met koorts. Dit kan worden veroorzaakt door het remmende effect van het geneesmiddel op uw afweer, waardoor u kwetsbaarder wordt voor infecties.
- Een storing in de aanmaak van witte bloedcellen. Dit wordt gecontroleerd bij het bloedonderzoek.
- Het spontaan krijgen van blauwe plekken en/of regelmatige bloedneuzen. Dit kan het gevolg zijn van een verminderde aanmaak van bloedplaatjes door het gebruik van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine.
- Leverfunctiestoornissen. Deze stoornissen kunnen een gele verkleuring van het oogwit of van de huid veroorzaken.
- Buikklachten die u niet in verband kan brengen met de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa. Er kan bijvoorbeeld in zeldzame gevallen in het begin een (acute) alvleesklierontsteking optreden.

Naast bijwerkingen, die relatief vaker voorkomen, zijn er ook bijwerkingen als koorts en huiduitslag, die minder vaak voorkomen. Bij iedere mogelijke bijwerking dient u contact op te nemen met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Contact opnemen

Informeer uw arts of verpleegkundig specialist als u één of meerdere van de bovenstaande bijwerkingen herkent.

Interacties met andere geneesmiddelen

- Wees voorzichtig met alcohol, want alcohol verhoogt de kans op leverafwijkingen bij gelijktijdig gebruik met azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine.
- Gebruikt u bloedverdunders die gereguleerd worden door de Trombosedienst? Meld het gebruik van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine dan aan de Trombosedienst.

- Patiënten die azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine gebruiken, kunnen een verhoogd risico lopen op huidproblemen, waaronder ook huidkanker. Vermijd daarom als u azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine gebruikt een te grote blootstelling aan zonlicht en UV-straling. Wij raden hierom het gebruik van een zonnebank af. Draag beschermende kleding en gebruik zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor.

Allopurinol

In sommige gevallen kan uw arts of verpleegkundige specialist de concentratie van azathioprine of 6-mercaptopurine in uw bloed te bepalen. Als blijkt dat bij u onvoldoende spiegel van het medicijn kan worden opgebouwd doordat dit in uw lichaam wordt omgezet in een afbraakproduct, kan dit mogelijk gecorrigeerd worden door toevoeging van het middel allopurinol. Dit is een medicijn wat vooral bij de behandeling van jicht wordt gebruikt. Door gelijktijdig gebruik van azathioprine of 6-mercaptopurine en allopurinol stijgt de spiegel en daalt het afbraakproduct. Doordat allopurinol de afbraak van azathioprine of 6-mercaptopurine beïnvloedt, moet de dosis van deze middelen worden verlaagd. Tevens dient net als bij het starten van azathioprine of 6-mercaptopurine het bloed na toevoeging van allopurinol in de eerste weken extra gecontroleerd te worden. Daarnaast kan allopurinol bijwerkingen geven. Mocht u via uw huisarts of andere specialist urinezuur verlagende middelen voorgeschreven krijgen (bijvoorbeeld bij jicht, Zyloric alsook allopurinol) vragen wij u uw behandeld arts of verpleegkundig specialist hiervan op de hoogte te stellen in verband een interactie met azathioprine of 6-mercaptopurine.

Controles

Nadat u bent gestart met azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine wordt er bloed bij u afgenomen op 1, 2, 4 en 8 weken na de start. Hierna zal bloedonderzoek gedurende het eerste jaar iedere 4 maanden worden herhaald. Na één jaar gebruik zal dit halfjaarlijks worden herhaald.

Indien nodig kan er van dit schema worden afgeweken. Maak altijd een telefonische afspraak met de verpleegkundig specialist voor de uitslag.

Zwangerschap

Indien u een kinderwens heeft, overleg dan altijd eerst met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist over deze wens en wat het gebruik van azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine hierin betekent.

Hoe bewaren?

Bewaar azathioprine, 6-thioguanine of 6-mercaptopurine buiten het zicht en het bereik van kinderen, bij een temperatuur onder de 25°C op een donkere en droge plek.

Contact

Treden er thuis complicaties of problemen op, of heeft u vragen, neemt u dan telefonisch contact op met de polikliniek. Telefoonnummer: 020 444 1125. 's Nachts of in het weekend neemt u contact op met uw (dienstdoende) huisarts of de Spoedeisende Hulp (SEH) van Amsterdam UMC. Telefoonnummer: 020 444 3636.

Mijn Dossier

Mijn Dossier is een service voor patiënten van Amsterdam UMC. Mijn Dossier biedt u als patiënt een beveiligde digitale omgeving waarin u:

- Een gedeelte van uw persoonlijke medische dossier kunt raadplegen.
- Uitslagen van diverse onderzoeken kunt inzien.
- Een overzicht van al uw afspraken in het ziekenhuis kunt inzien, een afspraakverzoek kunt indienen of een afspraak annuleren.
- Inzicht heeft in uw persoonlijke informatie, zoals uw medicatieoverzicht of allergieën.
- Via een beveiligde omgeving vragen kunt stellen aan uw behandelteam.
- Brieven kunt inzien die verzonden zijn door uw behandelaren van het ziekenhuis aan bijvoorbeeld uw huisarts.
- Zelf uw persoonlijke gegevens, zoals uw adresgegevens, kunt wijzigen.

Meer informatie over Mijn Dossier: mijndossier.amsterdamumc.nl

Telefoonnummer: 020 444 3336 (op werkdagen van 09.00 uur tot 18.00 uur) of patientenloket@amsterdamumc.nl

Tot slot

- Heeft u lichamelijke klachten, neem dan contact op met uw verpleegkundig specialist. De verpleegkundig specialist kan zo nodig overleggen met uw behandelend arts.
- Zijn uw problemen of vragen niet dringend, overleg deze dan met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist tijdens uw bezoek aan de polikliniek.
- Wilt u eerder uw behandelend arts of verpleegkundig specialist spreken, maak dan een afspraak via de polikliniek Maag-, Darm- en Leverziekten voor een kort telefonisch overleg. De secretaresse vertelt u dan wanneer u door uw behandelend arts of verpleegkundig specialist wordt teruggebeld.

Vragen

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de verpleegkundig specialist via Mijn Dossier of de polikliniek Maag-, Darm- en Leverziekten.

CONTACTGEGEVENS

Polikliniek Maag-, Darm- en Leverziekten, locatie VUmc

Receptie Q

Tel: 020 444 1125 (op werkdagen 8:30-12:00/13:00-16:00)

E-mail: mdl@amsterdamumc.nl

Verpleegkundig specialist IBD

Bereikbaar via Mijn Dossier. Schrijf uw bericht aan: MDL IBD VERPLEEGKUNDIG SPECIALISTEN

Spoed-inbelspreekuur: iedere werkdag tussen 10:00 en 11:00 uur via 020 444 1430

Spoedeisende Hulp (buiten kantoor tijden en in het weekend).

Telefoonnummer: 020 444 3636

Website

Algemeen IBD: <https://ibd-amsterdamumc.nl/>

M.b.t. medicatie: <https://ibd-amsterdamumc.nl/behandeling/medicatie/>

Tropencentrum

Telefoonnummer: 020 566 3800

Poliklinische Apotheek Amsterdam UMC (locatie AMC)

Telefoonnummer 020 566 3677

Locatie: C0-123

Poliklinische Apotheek Amsterdam UMC (locatie VUmc)

Telefoonnummer 020 444 2777

Locatie: Begane grond Polikliniek-gebouw

Noteer hier uw vragen:

